

Dusán Popovics

Kultúregyesületeink fogyatékoságairól és új távlatairól

A szocialista demokrácia rendszerének fejlődésével, a munkás-önigazgatás és a társadalmi igazgatás bevezetésével létrejött hatalmas eredmények új lehetőségeket nyitottak társadalmi életünk kibontakozásához, de ezzel egyidejűleg számtalan új problémát is felvetettek melyek közül jelentős helyet foglalnak el közművelődési politikánk kérdései.

Társadalmi életünk demokratizálódása nemcsak az alkotóknak adott ösztönzést és munkakedvet a művészi alkotó munka különböző ágazataiban s teremtett új feltételeket a gazdagabb és fejlettebb művészi munkához, de ugyanakkor széleskörű mozgalmat épített ki, számtalan embert kapcsolt be a kulturmunkába, akik tevékenyen vesznek részt az iskolabizottságok, a közművelődési intézmények társadalmi igazgatásának, továbbá a népbizottságok községi és járási tanácsainak munkájában. A kultúra és a közművelődés kérdései igen széles kört foglalkoztatnak, megvitatják azokat a sajtóban, s a különböző társadalom-politikai szervezetekben, de ami különösképpen nagy jelentőséggel bír, határozott álláspontok jönnek létre és éles küzdelem folyik művészeti és kulturális életünk szocialista koncepciójáért. A kultúra és a közművelődés adminisztratív irányítása helyett, mi ma már kialakult erővel rendelkezünk, (emberekkel és azok aktivizálásának és konkrét hatásának megfelelő módszerével) melyek meglehetősen széles körben hatnak, s eléggé szervezeten, hogy művészeti és kulturális életünket minél szorosabb kapcsolatba hozzák a néppel és annak szocialista törekvéseivel. Elérkeztünk fejlődésünknek ahhoz az állapotához, amikor tevőlegesen kapcsolhatjuk be társadalmunkat a kulturális kérdések sokoldalú megvilágításába és kultúránk kibontakozásának minél közvetlenebb elősegítésébe.

Mind nagyobb érdeklődést tapasztalhatunk, főleg a városi lakosság részéről, a kultúra és a művészet kérdései iránt, s ezzel párhuzamosan tanúi vagyunk azon erők gyarapodásának, melyek a tőlünk idegen eszmei hatásokkal, a kispolgári szellemmel, továbbá a művészek és a kulturmunkások társadalmi kötelezettségeinek felelőtlen teljesítésével szállnak szembe. Kulturális életünkben mind élénkebb harc folyik a határozott eszmei és esztétikai irányvonallért. Ez a harc

külön jelentőséggel bír a társadalmi öngazgatás viszonyaiban, ahol az irányítás adminisztratív módszerét az eszmei harc meghatározott formái váltották fel, s ahol most sokkal nagyobb befolyással bír annak a számtalan embernek az eszmei-politikai érettsége, aki az önkormányzati szervezetekben és a társadalmi igazgatásban vesz részt s akár közvetlenül, akár közvetve hatást gyakorol e szervek minőségi működésére. Nem kétséges, hogy az önkormányzati testületek, de az egész szocialista demokrácia rendszerének gyorsabb fejlődése is nagy mértékben függ majd polgáraink szocialista öntudatának további sokoldalú fejlődésétől és megszilárdulásától.

A kulturális és közművelődési tevékenység számtalan formában nyilatkozik meg, így például a népegyetemeken (s azok különleges ágazataiban, mindenekelőtt a munkás-egyetemen), a könyvtárakban és olvasótermekben, az ifjúsági dobogókon és katedrákon, a tanfolyamokban és szemináriumokban stb., s mindezek igen eredményes eszközöket jelentenek a haladó és tudományos világnézet tömeges terjesztésében. De másképpen áll a helyzet a műkedvelés igen fejlett területének nagy részén. Mert habár kultúregyesületeink sok tekintetben különböznek egymástól: mások nagyságban, alosztályuk számánál, legfőbb tevékenységi ágazatuknál, alapítási idejüknel fogva, s különböznek már aszerint is egymástól, hogy városi vagy falusi egyesületek, mégis mindegyiknél határozottan szembetűnnek egyes, csaknem valamennyiüknél közös, alapvető kérdések, főleg a városi egyesületeknél. Városainkban a kultúra és a szórakoztatás számtalan műkedvelői formája elavult, s az egyesületeknek már nincsenek meg azok a társadalmi és kulturális működési lehetőségeik, mint régen, viszont munkájuk formai és tartalmi részében, — ezt is többnyire a háborúelőtti időszakból örökölték, — sok a túlélt elem.

A legtöbb városi kultúregyesület munkájának tartalmában elég sok eszmeileg tisztázatlan megnyilvánulás kerül felszínre. Ezekben az egyesületekben leggyakrabban a folklór játssza a döntő szerepet, — nemcsak a táncokban, de más területeken, így a zenei és a színpadi előadásokban is, — emellett műsorukat jelentős mértékben szövi át a nemzeti romantika. A legtöbb egyesületnek nincsen kimondottan szocialista nevelőhatása még saját tagjaira sem, s előadásaival sem ilyen céllal szerepel a nyilvánosság előtt. Nagyon kevés az olyan egyesület, amelyekben ne iparosok, régi felfogásokat valló értelmiségiek, módosabb parasztok és hasonló elemek játszanának döntő szerepet. Munkájukban legtöbbször csak nagyon kevés kommunista vesz részt, azok is csaknem kizárólag a választmányban. Úgyszólván szabály, hogy a legtöbb egyesület a lakosság nemzeti összetétele szerint alakult, sokszor a képtelenségig következetesen.

Noviszádon például szerb, horvát, szlovák és ruszin kultúregyesületek működnek, Zomborban: szerb, horvát és magyar.

Az ilyen egyesületek működésében igen hasonló jelenségek észlelhetők. Itt vannak elsősorban a különféle, gyakran igen népes alosztályok, melyeknek működésében a vezetőség a kispolgári szellem hatása alatt, alig érzeteti befolyását. Így aztán az előadásokon, hangversenyeken és más egyesületi rendezvényeken az eszmeileg idegen nézeteket valló szakértő (rendező, karmester, táncitanító stb.) hatása érződik. S ilyen szakértők szép számmal vannak az egyesületekben, akik közül némelyek már a háború előtt is ilyen téren működtek, mások a megszállás alatti időben vagy pedig még ma is különös aktivitást fejtenek ki a különböző hitközségi bizottságokban stb. Műsorösszeállításnál, az előadásokat kiválasztó vitákban az ilyen szakértők rendszerint azt fogadtatják el, amit ők akarnak. A noviszádi „Szvetozár Markovics” szakszervezeti kultúregyesületben a legutóbbi időkig egy eszmeileg és politikailag idegen felfogású karmester vezette az énekkart, aki konokul szembezállt a választmány korszerűbb műsort sürgető kívánságával, úgyhogy az énekkar hangversenyein a múlt századból való nemzeti romantikával átszótt szerzemények kerültek előadásra, amit aztán a nacionalista elemek viharos tapsal háláltak meg. A zrenyanini „Petőfi” kultúregyesületben hosszú viták folytak a vezetőség tagjai és a szakértők között az előadásra tűzendő színdarabokról, miközben az utóbbiak konokul kitartottak azon állításuk mellett, hogy nincsenek új magyar színdarabok. Amikor aztán a vezetőség ilyen színdarabokat szerzett és azokat sokszorosította, a szakértők passzív ellenállást tanúsítottak, s nem tűzték műsorra a színdarabokat.

Ezekben az egyesületekben rendszerint nem hiányzik a munkakör kiszélesítésére irányuló törekvés. A verseci „Petőfi” kultúregyesület keretében népegyetem is működik, az egyesület iskolásgyerekeket ruház fel, ösztöndíjakat ad stb. A noviszádi ruszin kultúregyesület helyiségeiben óvoda nyílt a ruszin gyermekeknek. Sok egyesület sport-szakosztállyal is rendelkezik, melyek rendszerint nemzeti jelleggel bírnak. Mindez tulajdonképpen a régi hagyományok felélesztését szolgálja olyan felfogásoktól vezetve, hogy az ilyen egyesületek a nemzeti érzület kiélésére valók, egyrészt a magyar nemzet gondolat kifejezésére, másrészt a kisebbségi „nemzeti jogok védelmére és megőrzésére”.

Nem véletlen, hogy az ilyen egyesületekben időnként különféle politikai természetű kétszínűség mutatkozik. Így például a szuboticei „Népkör” a nemrég elhunyt Hegedüs József elvtársunk temetésével kapcsolatban arról vitatkozott, hogy az egyesületnek nincs pénze koszorúra, amikor viszont a két háború közötti időszakban ugyanennek az egyesületnek meghalt az elnöke, egy nagykereskedő, igen élénk

gyűjtési akcióba fogtak, hogy koszorút vásárolhassanak. Kátyon a magyar kultúregyesület a katolikus husvétot táncmulatság rendezésével akarta megünnepelni, erre a célra a szövetkezet helyiségeit kérte s az elé a kellemetlen választás elé állította a szövetkezeti vezetőséget, hogy amennyiben nem adja oda helyiségeit, akkor a reakciós elemek majd azt mesélik a faluban, hogy a szerbek nem adják oda termeiket mulatság céljából a magyaroknak; ha viszont átengedik azokat, akkor más reakciós elemek majd pravoszláv husvétra kérik el a szövetkezeti helyiségeket mulatság rendezésére, stb. Szerémség nyugati részének egyes falvaiban a kisebbségi kultúregyesületek már évek óta nem vesznek részt az állami ünnepek megünnepelésében, hanem azt átengedik a szerb és horvát egyesületeknek, míg maguk egyházi ünnepek alkalmával rendeznek előadásokat, és így tovább.

Műsoruk, társadalmi összetételük és szükreszabott nemzeti keretük tekintetében nem sokban különböznek ezektől a (Noviszádon, Szuboticán és Zomborban működő) szakszervezeti kultúregyesületek sem.

Nyilvánvaló lett, hogy az ilyen műkedvelő egyesületek nem elégitik ki a mai kor emberének igényeit, ezért számos vita folyik ezekről a kérdésekről, helyenként megindult az ilyen kultúregyesületek átszervezése. Ennek a folyamatnak adnak ösztönzést a Közművelődési közösség közgyűlései, melyeken nyílt eszmei harc folyik a kultúrális munka haladó szempontjaiért. Ilymódon egyre határozottabban kialakul a közvélemény a kultúra egyes időszerű kérdéseiről és politikai előkészületek folynak az összes erők egyesítésére és az új munkamódszerek végrehajtására.

E kérdések megoldásánál kettős feladat áll előttünk. Először az egyes alosztályok önállósítása a kultúregyesületek konglomerátumából, a könyvtárak és olvasótermek, a népegyetemek, zenei alosztályok stb. kiválása az egyesületekből s így az eddigi alosztályok külön egyesületekbe és intézményekbe való szervezése saját társadalmi igazgatási szervükkel s azzal a céllal, hogy maguk köré gyűjtsék a könyv, zene és más kultúrális ténykedés barátait. Ugyanakkor ezzel megkezdődik a műkedvelő színjátszás határozottabb felszabadítása is a hagyományos formáktól, mert a régi egyesületekkel túlságosan sok régi aktivistát is örököltünk, sok régi munkamódszert, merev nemzeti formát és elavult világnézeti megnyilatkozást — s ezzel a műkedvelő színjátszás bekapcsolódik abba a felszabadulás után kiépített kultúrális munkamódszerbe, melyet a haladó erők eredményesen irányítanak, s amelyen keresztül hathatósan terjeszthetik eszmei befolyásukat. Másodsor, ha régebben fennálltak olyan jelentős okok, amelyek miatt külön nemzeti szervezeteket kellett létesíteni a kultúrmunkában, hogy bizonyos feltételek között, ami-

kor arra elkerülhetetlen szükség volt, igen konkrét módon jusson kifejezésre nemzeti egyenjogúsági politikánk, hogy ezáltal a kultúra terén a kisebbségi tömegek aktivizálása elérhető legyen s ezen keresztül politikai részvételüket is biztosítsuk, ma ezek a feltételek már gyökeresen megváltoztak. A szocialista demokrácia kiépítésével, különös tekintettel a munkás önkormányzat és a társadalmi igazgatás rendszerére, új utak nyíltak a különféle nemzetiségű emberek egymáshoz való közeledésének folyamatában. A különböző nemzetiségű dolgozók testvérisége az önkormányzatban és a kommunális rendszerben szilárd anyagi alapot kapott. Mind szélesebb körökben gondolkoznak és tevékenykednek az emberek egységes szocialista polgárok szempontjai szerint, akiknek elsősorban a szocialista közösség: Jugoszlávia lebeg a szeme előtt. Ilyen viszonyok eredményeként jutottak önkéntelenül kifejezésre és gyakorlati megvalósításra olyan törekvések, hogy el kell térni a párhuzamos nemzeti szervektől az iskolákban, és a közművelődés terén, amelyek magától értetődve többnyire a nacionalizmus párhuzamos ápolásává, a nemzeti különállás, a nemzeti elszigetelődés tevékenységévé fajulnak.

A konkrét helyi viszonyokból kiindulva törekedni kell a kultúregyesületek alosztályainak önállósítására s ezzel kiemelni őket szűk nemzeti kereteik közül, hogy reális kilátások nyiljanak előttük és kialakuljanak a kultúrális élet negatív megnyilatkozásait háttérbe szorító munkatervék és azok a szervezeti formák, amelyekben a szocialista erők a legeredményesebben tevékenykedhetnek. Természetesen nem gyors, kampányszerű akciókról van szó, hanem a haladó erők bevetéséről egy összetett folyamatban s a progresszív törekvések támogatásáról ebben a folyamatban.

Ilyen szempontból egyes városokban és nagyobb falvakban már történtek is intézkedések, sőt megmutatkoztak a hibák is a kultúregyesületek átszervezési módja tekintetében.

Kiderült, hogy a kultúrális tevékenységnek csak egy ágazatában megkezdett elszigetelt akciók rossz következményekkel járnak. Ezel szemben igen jó tapasztalatokat szereztünk azokon a helyeken, ahol ezeknek a kérdéseknek a megoldásához szélesebb alapon fogtak hozzá és párhuzamosan küzdik le a negatív megnyilatkozásokat valamennyi nemzetiség kultúrális munkájában. Ugyanis hasznosnak mutatkozott az óvatosság azoknak az embereknek a tevékenységével szemben, akik szerint az ilyen intézkedések ilyen vagy olyan szempontból csökkentik a nemzeti kisebbségek egyenjogúságát.

Faluhelyen a kultúregyesületek szerepe jóval nagyobb, mint a városokban, mivel ott hiányzik a kultúrális élet egyéb formája. A falusi egyesületekben sokkal nagyobb számban tevékenykedik az ifjúság, mint a városiakban. Így aztán érthető, hogy faluhelyen kudarcot vallottak mindazok a kísérletek, amelyek a fejlettebb vá-

rosi módszereket próbálták alkalmazni az egyesületek átszervezési folyamatában.

S mindenütt, ahol ehhez a munkához adminisztratív úton közeledtek, a legkülönbözőbb negatív következmények mutatkoztak. A temerini és a zsedniki egyesületek átszervezése alkalmával, például, nem tették meg a szükséges politikai előkészületeket, s így aztán az alosztályok közül egy — az egyik esetben szerb, a másikban magyar — a gyakorlatban megszűnt tevékenykedni, míg Szerbországban úgy a szerb, mint a magyar teljesen passzív lett. Az átszervezésre váró egyesületekben és szervezetekben gyakran találkoztunk olyan emberekkel, akik képtelenek szélesebb látókörből nézni ezt a kérdést és felfogni az átszervezés lényegét, hanem mindent a maguk egyesületének vagy intézményének szemszögéből nézve, szembeszállnak a haladó intézkedések végrehajtásával, jóllehet maguk szubjektíve haladó emberek. Amikor a zrenyanini gimnázium magyar és szerb-horvát tagozatát közös intézmény keretében egyesítették, a Kommunisták Szövetségének egyes tagjai ellenállást fejtettek ki, nem azért, mintha ezt az intézkedést lényegében nem helyeselték volna, hanem azért, mert attól félték, hogy rosszabb tantermeket kapnak, hogy legyengül a tanári kar és így tovább. Az első tapasztalatok elemzése után már világos volt, hogy nem elég a politikai tevékenységet csupán az egyes intézményekre vagy egyesületekre korlátozni. Kiderült, hogy ez az átszervezés a társadalmi hatóerők szélesebbkörű bevonását igényli, tehát a helyi népbizottságok tanácsain és a közvetlen társadalmi önkormányzati szerveken kívül be kell kapcsolni a Szocialista Szövetség, a Kommunisták Szövetségének szervezeteit, továbbá a szülői értekezleteket, a választók gyűléseit stb. sőt olyan helyi szervezetekben, amelyekben a kispolgári felfogás került túlsúlyba, még a legközelebbi vállalatok munkásait is.

Az átszervezés eredménye, természetesen, nem volna kielégítő, ha a kultúregyesületek tevékenységének lanygulását vonná maga után, ha nem maradna meg ugyanazon a mennyiségi szinten a minőségi javulás állapota után. A kultúregyesületek egész munkája ugyanis a műkedvelő tevékenységre szorítkozik, a műkedvelés megfelelő formáinak keresésére, arra a törekvésre, hogy a műkedvelők korszerűbb és tartalmasabb műsorokat adjanak, továbbá ennek a műkedvelői tevékenységnek anyagi megsegítésére, a korszerű kultúrális és társasági élet formáinak kialakítására.

A kultúrális tevékenységnek ebben a szerteágazó gyakorlatában különböző formában felszínre kerül a kultúrörökség kérdése. A kultúrális élet hagyományaihoz való viszony nagyméretűben kihat az emberek, főleg az ifjúság eszméi alakulására. Társadalmi fejlődésünk korábbi szakasza, nemcsak belpolitikai, de külpolitikai téren is,

többet fogadott el ebből a hagyatékból, mint amennyi a mai emberünk művészi és eszmei igényeinek megfelel.

A korszerű művészi alkotómunka légkörében, természetesen, nem lehet lebecsülni a sajátságos képzőművészeti, zenei és népművészeti eredmények értékét és jelentőségét a múltból, továbbá a különféle és igen gazdag népművészeti megnyilatkozásokat. Elmaradott vidéken, ott, ahol a művészi igénynek ez úgyszólván az egyetlen kiélési formája, föltétlenül hasznos a folklór ápolása. Csakhogy nálunk a folklór a mai ember igényeihez mérten aránytalanul elterjedt. Azonkívül nagyon gyakran izléstelen formában, minden tekintetben alacsony színvonalon és sztereotip módon nyilatkozik meg. Mintegy tíz évvel ezelőtt mindenütt népművészeti tanfolyamok nyíltak, még a tanítóképzőkben is, úgyhogy ma úton-útfélén népművészeti szakértőkkel találkozunk, akik megvannak győződve róla, hogy a népművészet tömeges terjesztésével a szocialista társadalom kulturális felemelését szolgálják. Jelentős összegeket költöttünk és költünk még ma is drága népviseletek beszerzésére. Sokszor úgy tűnik, mintha a szakszervezeti egyesületekben és az iskolákban, a népművészet különböző megnyilatkozásain át, a falusi életformát akarnánk ráerősíteni munkásainkra és a diákságra.

Iskoláinkban a folklórt sokkal inkább ápolják, mint a háború előtt. A folklór az uralkodó elem számtalan diákelőadáson és iskolai ünnepségen. A tanítónők a rendezményekre népviseleti ruhákat varrnak. Viszont azokból a beszélgetésekből, melyeket a tanítók és tanárok a nyolcosztályos iskolákban és a gimnáziumokban folytattak, kiderült, hogy a folklór ilyen túlzott kultuszának a nevelésben negatív hatása van. Így például a zrenyanini gimnázium nyolcadik osztályában, egy olyan osztályban, melyet a leghaladóbb szelleműnek tartanak, egy diák kijelentette: „Amíg a táncokat néztem, a zenét és a rigmusokat hallgattam, fellobbant bennem a szerb vér...” stb. Vegyesnemzetiségű helyeken a folklór együtt jár a nacionalizmussal, tovább fejleszti a nemzeti romantikát és sovinizmushoz vezet. Egyáltalán nem véletlen, hogy azok az egyesületek, amelyek kizárólag a folklór ápolásával foglalkoznak, nacionalista jelleget kapnak. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt a körülményt sem, hogy a kulturális tevékenység ilyen maradi formáit az egyház támogatja. Mindez azt bizonyítja, hogy kulturális életünk színvonalának határozott emelése, s annak összhangba hozatala egész gazdasági és társadalmi fejlődésünkkel, igen jelentős politikai eredményel is jár. Ennek a folyamatnak egyik feladata a folklórmánia fokozatos visszaszorítása is, elsősorban az iskolákban és a gyárakban.

Egyes elvtársak azzal a kifogással kelnek a folklór tömeges ápolásnak a védelmére, hogyha az ilyen alosztályok megszűnnek, az ifjúság majd kocsmákba jár s így végül a folklór háttérbe szorítása-

nak nevelési eredménye negatív lesz. Ugyanakkor megfelelnek róla, hogy mi a kulturális tevékenység számos egyéb, meglehetősen fejlett formáival rendelkezünk: egész sereg testnevelési és sport-szervezettel, a Felderítők, a Szünidei szövetség, a Népi technika szervezeteivel és így tovább. Mindezek a szervezetek az élet és a munka érdekes és hasznos kiélési formáit biztosítják, bennük az ifjúság korszerűbb világnézetet vesz fel és korszerűbb életérzéseket alakít ki magában, mint kólót vagy csárdást táncolva.

A kultúrörökség sokféle ágazó jellege számtalan más kérdést is felvet. A jugoszláv szellemi élet nagyjainak: Vúknak, Presernnek, Sztérijának, Nyegosnak, Zmájnak és másoknak jubiláris ünnepeit szintén számos negatív jelenség kísérte. Zmájról például sok előadást tartottak az iskolákban, sok előadás valóban elősegítette ennek a nagy költőnek és harcos embernek a megismertetését, de voltak olyan előadók is, akik Zmáj költészetének negyvennyolcas és negyvenkilences szakaszát emelték ki, s így arra törekedtek, hogy az ifjúság lelkületében felélesszék a nacionalista hangoltság hammadó tüzeit és eltakarták mindazt, ami Zmáj életművében a legszébb és a legnagyobb volt. Felhozhatnánk még ehhez hasonló példákat, mert ez a kérdés jóval szélesebb területeket érint, így az irodalom és a történelem tanítását is az iskolákban.

Mokranyac Szteván jubileuma alkalmával az énekkarok versenyének műsortervezetébe egyesek Mokranyac egyházi szerzeményeinek felvételét is javasolták. Világos, hogy Mokranyac életműve egyházi szerzeményei nélkül nem teljes. De ugyanúgy világos az is, hogy sok énekkar a maga néhány dalból álló hangversenyeivel, a maga jelenlegi színvonalával nem képes érzékeltetni ennek a nagy zeneszerzőnek sok összetevőből álló művészetét. Különben sem ezektől az énekkaroktól, s nem az ő közönségüktől eredtek a fenti indítványok. A Beográdban megtartott hangversenyen a közönségnek alkalma volt megismerkedni Mokranyac egyházi szerzeményeivel is, de ez a közönség valóban csak zenei élvezetet talált ezekben a művekben. Ilyen zeneileg művelt közönséggel találkozunk más városokban is, de az egyházi szerzemények tömeges előadásai olyan környezetben, ahol az egyházi-nemzeti-konzervatív-reakciós marasztaló erők még nem vették el teljesen a talajt a lábuk alól, egy ilyen hangverseny kulturális ünnepség helyett kultúrálatlan templomi litániává változott volna.

A maguk módján a színpadi rendezmények is gyakran cipelnek magukkal művészi szempontból értéktelen és túlélt terheket, amelyek tulajdonképpen nem is képeznek semmiféle kultúrörökséget.

Így tekintve a kultúrörökségre, még számtalan különféle kérdéssel találkozunk. S ezeket a kérdéseket eredményesen megoldani csak úgy lehet, ha megoldásukban résztvesznek mindazok a haladó

erők, amelyek kulturális életünkben bármiféle formában tevékenykednek. Persze, különös jelentőséget kaphat az a szerep, amelyet -- különböző egyesületekben, intézményekben és szervezetekben, ahol a kulturális tevékenység valamilyen formáját ápolják, ahol ezek a kérdések közvetlenül és határozottan felmerülnek, s ahol a nyílt eszmei harcban tisztázásukra elsősorban számíthatunk, — a kommunista aktívák játszanak.

A fentiekben csak néhány mozzanatot világítottunk meg kulturális és művészi fejlődésünk időszerű kérdéseiből. De ezek a mozzanatok teljes jelentőséget csupán egy olyan általános erőfeszítésben nyernek, amely a kulturális élet és a szórakozás vonzó és korszerű változataival, s azok kulturális, művészi és esztétikai színvonalának emelésével gazdagítja mindennapi életünket. E tevékenység széles területén, a kultúr munka szervezeti rendszerének fejlesztésével párhuzamosan, napirendre kerül a műkedvelés kérdésén kívül még számos más kérdés is: a hivatásos művészi intézmények alaposabb kihasználása, amelyek a népművelés fejlesztésében gyakran túlságosan begubóznak a maguk magasigényű műsorpolitikájukba; a tömegeket vonzó könnyű műfajoknak a mi igényeinknek megfelelő eszmei és művészi összehangolása a színházban, a filmekben, a zenében, az irodalomban; rendszeresebb tevékenység a képzőművészet népszerűsítése terén; az előadásra kerülő filmek műsorának javítása, a mozik hálózatának kiszélesítése és a keskenyfilmek fokozottabb felhasználása; a kultúrotthonok tevékenységének magasabb színvonalra való emelése; művészeink gyakoribb vendégszereplésének megszervezése és a művészi rendezményeket intéző irodák átszervezése; nyilvános helyeken a zenei, artista és más műsorok minőségi javítása; az ifjúság kulturális életének és szórakozási lehetőségeinek, továbbá esztétikai nevelésének különféle formában való fejlesztése és általában a szórakozás és a társasági élet különféle formáinak fejlesztése úgy az ifjúságnál, mint a felnőtteknél (játékparkok, kirándulóhelyek, jól berendezett kávéházak és táncteremek, kishelyzetű művészi együttesek, vándorszínházak, rögtönzött előadások, cirkuszok, látványosságban gazdag variették stb. megteremtésével és szervezésével). Az ilyen és ehhez hasonló kérdéseket csak a társadalmi szervezetek, a néphatóságok, az érdekelt intézmények szoros együttműködésével lehet megoldani. E kérdések megoldása a legtöbb esetben nem kíván jelentősebb anyagi áldozatot, de sok tekintetben gazdagítja, nemesebbé, kultúraltabbá és örömtelibbé teszi szocialista emberünk életét.